

CURSUSMAP

Inhoudsopgave

1. Inleiding	bladzijde 4
2. Doel cursus	bladzijde 4
3. Opbouw	bladzijde 4
4. Inhoud	bladzijde 5
5. Voor wie is de cursus bedoeld?	bladzijde 7
6. Programmering	bladzijde 8
7. Werkwijze	bladzijde 9
8. Studielast	bladzijde 9
9. Afronding en doorstroming	bladzijde 9

BLOK 1

Lesdag 1	Introductie/de zee en mijn werk	bladzijde 12
Lesdag 2	De rijke zee	bladzijde 17
Lesdag 3	Mariene ecologie	bladzijde 20
Lesdag 4	Noordzee en Waddenzee	bladzijde 25
Lesdag 5	Overige regionale gebieden	bladzijde 28

Blok 2

Lesdag 6	Introductie/aquacultuur	bladzijde 34
Lesdag 7	Scheepvaart	bladzijde 38
Lesdag 8	Visserij	bladzijde 42
Lesdag 9	Olie en gas	bladzijde 46
Lesdag 10	Windmolenparken	bladzijde 50

Blok 3

Lesdag 11	Introductie/de organisatie	bladzijde 57
Lesdag 12	De adviseur	bladzijde 61
Lesdag 13	SWOT analyse	bladzijde 65
Lesdag 14	Presentatie uitkomst SWOT analyse	bladzijde 69
Lesdag 15	Presentatie verbeterplan	bladzijde 73

BIJLAGEN

Bijlage 1	Profiel "Duurzaam werken op zee"	bladzijde 77
Bijlage 2	Eindopdracht blok 1	bladzijde 80
Bijlage 3	Eindopdracht blok 2	bladzijde 85
Bijlage 4	Eindopdracht blok 3	bladzijde 93

1. Inleiding

Je werkt in de mariene sector en krijgt in de dagelijkse praktijk steeds vaker te maken met duurzaamheidsvraagstukken. Wat is duurzaamheid precies en hoe kan ik daar een bijdrage aan leveren binnen mijn bedrijf?

Het wordt steeds drukker op zee. Olie en gasplatforms, windmolens, meer scheepvaart, een toenemende recreatie, pilotprojecten voor kweek van zeewier en schelpdieren,... Voor deze groeiende bedrijvigheid zijn mensen nodig die op zee kunnen en willen werken. Mensen die weten hoe de mariene omgeving in elkaar zit en in staat zijn milieubewust te handelen in deze dynamische omgeving.

ROC Kop van Noord-Holland en IMARES Wageningen presenteren vanaf september 2014 een nieuwe opleiding: "Duurzaam werken op zee". In deze opleiding komen alle aspecten met betrekking tot marine ecologie en milieukunde aan bod, toegespitst op de dagelijkse praktijk van de deelnemers. Je leert niet alleen de ecologie van de zee kennen, maar ook de beleidsmatige en juridische wereld er achter. Je krijgt relevante kennis aangereikt en ontwikkelt daarnaast competenties die nodig zijn om in je eigen organisatie een adviesrol te kunnen vervullen op het gebied van milieubewust handelen.

2. Doel

Deze opleiding heeft een drieledig doel:

1. Werknemers in de kust en offshore omgeving bewust te maken van het mariene milieu.
2. Werknemers handelingsperspectieven te bieden om duurzaam met het mariene milieu om te gaan.
3. Werknemers vaardigheden aan te leren die nodig zijn om binnen de eigen organisatie een adviesrol te vervullen op het gebied van duurzaam omgaan met het mariene milieu.

3. Opbouw

Deze 15-daagse opleiding bestaat uit drie blokken:

1. De Mariene Omgeving.

Tijdens dit blok leer je de zee kennen en neem je kennis van de ecologische principes van de mariene omgeving. Welke dieren en planten tref je aan in zee en hoe zit het ecosysteem in elkaar? Wat zijn kenmerkende verschillen tussen een randzee (zoals de Noordzee) en een tropisch koraalrif? Wat zijn de gevoeligheden van het Arctische gebied?

Je maakt kennis met het begrip duurzaamheid en bespreekt algemene wet- en regelgeving van de diverse geografische zones op zee. Vanaf de wereldwijde UN-verdragen tot aan de regionale afspraken in de Noordzee. Ook wordt aandacht besteed aan milieuproblemen op zee, met name waar het gaat om de mogelijke verstoringen van mariene ecosysteem door menselijk gebruik. Tot slot maak je kennis met een aantal organisaties die zich met de zee 'bemoeien'.

Dit blok vergroot de kennis van het mariene ecosysteem én bereidt je voor op blok 2, als verschillende gebruiksfuncties van de zee specifiek aan bod komen.

2. De gebruikers van de mariene omgeving.

In dit blok maak je kennis met een breed scala van menselijke activiteiten op en in zee. Hoe duurzaam zijn die activiteiten? Wat zijn veel voorkomende milieuproblemen bij de verschillende gebruikers en wat zijn de effecten daarvan voor het zeemilieu? Waar liggen de uitdagingen om deze activiteiten te verduurzamen en de effecten op het ecosysteem te minimaliseren? Wat zijn de prioriteiten in het beleid? Ook biedt dit blok inzicht in de wijze waarop jij als individu en je organisatie als geheel bijdragen aan verduurzaming van de mariene sector.

3. Duurzaam omgaan met de mariene omgeving.

In dit blok komen de kennis en vaardigheden uit blok 1 en 2 samen en schrijf je een verbeterplan voor de eigen organisatie gericht op verduurzaming van de bedrijfsvoering op zee. Om dit te kunnen neem je kennis van organisatiekundige principes en onderzoek je de wijze waarop jouw organisatie milieubewust en duurzaam handelt (SWOT analyse). Vervolgens schrijf je een verbeterplan en presenteer je dit aan jouw collega's. Hiermee ontwikkel je competenties die nodig zijn om in de toekomst een adviesrol te kunnen vervullen binnen de eigen organisatie.

Bij het aanleren van kennis en vaardigheden wordt aangesloten bij het profiel van de medewerker "Duurzaam werken op zee". In dit profiel staan de kerntaken genoemd op het gebied van duurzaam werken, alsook de daarvoor benodigde competenties en bijbehorende prestatie-indicatoren. Dit profiel is als bijlage opgenomen.

4. Inhoud

BLOK 1. DE MARIENE OMGEVING

Introductie (4 uur)

De opleiding start met een introductie waarin het programma nader wordt toegelicht, alsook de wijze van toetsing. Het begrip duurzaamheid wordt toegelicht en de deelnemers beschrijven duurzaamheidsvragen, die op dit moment spelen binnen de eigen organisatie. Doel hiervan is het programma waar mogelijk nog beter af te stemmen op de dagelijkse praktijk van de deelnemers.

Onderdeel 1. Oceanografie en mariene ecologie (18 uur)

In dit onderdeel wordt aandacht besteed aan de zee. De biodiversiteit in zee komt ter sprake, maar ook de (basale) werking van het mariene ecosysteem wordt uitgelegd door het bespreken van fysische randvoorwaarden en belangrijkste ecologische principes. Met deze basis worden vervolgens verschillende regionale ecosystemen behandeld, zoals getijdegebieden, tropische gebieden, diepzee, poolgebieden. Speciale aandacht is er voor de Noordzee en de Waddenzee.

Onderdeel 2. Wet- en regelgeving voor kust en zee, deel 1 (4 uur)

In dit onderdeel staat de algemene wetgeving op zee centraal. Hierbij komen zowel de nationale wet- en regelgeving als het internationale recht aan bod. Welke grenzen heeft de zee? Wat is een vlaggestaat? Wat is een havenstaat? Wat zijn internationale speerpunten? En misschien nog wel interessanter, hoe komen die regels tot stand? Speciale aandacht is er voor de Nederlandse wetgeving. Specifieke regelgeving komt in BLOK 2 ter sprake bij de verschillende gebruiksfuncties.

Onderdeel 3. Milieu problemen op zee, deel 1 (4 uur)

Dit onderdeel richt zich op de mogelijke verstoringen op het mariene ecosysteem door menselijk gebruik; verontreinigingen (chemische stoffen waaronder olie, plastic en ander afval), vertroebeling, geluid, enz. Milieuaspecten wordt uitgebreider behandeld in BLOK 2, als de verschillende gebruiksfuncties ter sprake komen.

BLOK 2. DE GEBRUIKERS VAN DE MARIENE OMGEVING

Onderdeel 4. Gebruiksfuncties (20 uur)

In dit blok worden de belangrijkste gebruiksfuncties doorlopen. Ook wordt stilgestaan bij de belangrijkste trends in de sectoren, de aandacht voor duurzaamheid, effecten op het ecosysteem en milieuaspecten, relevante regelgeving en de onderlinge interactie tussen de gebruiksfuncties.

- Visserij; soorten visserij en hun karakteristieken, EU regelgeving, effecten op het ecosysteem, werkwijze.
- Scheepvaart; indeling scheepstypes, IMO regelgeving, emissies, sulphur ECA, scheepvaartroutes.
- Olie-en gas sector, soorten platforms, fases van de exploratie en exploitatie, regelgeving
- Waterbouw en aquacultuur: bagger, kust en oeverwerken
- Windmolenparken; aanleg en onderhoud, regelgeving

Onderdeel 5 (zie 2.) Wet- en regelgeving voor kust en zee, deel 2 (4 uur)

Onderdeel 6 (zie 3.) Milieu problemen op zee, deel 2 (6 uur)

BLOK 3. DUURZAAM OMGAAN MET DE MARIENE OMGEVING

Onderdeel 9. Organisatiekunde (8 uur)

In dit onderdeel staat de eigen organisatie centraal en komen de volgende onderwerpen aan bod: de doelstellingen van de organisatie, structuur van de organisatie, taakverdeling, besluitvorming, leiderschap en communicatie. Doel hiervan is je bewust te maken van het krachtenveld binnen de eigen organisatie en jouw rol hierin op het gebied van milieubewust handelen.

Onderdeel 10 (zie 4.) Communicatie, deel 2 (12 uur)

Het is de bedoeling dat jij een adviesrol gaat vervullen in de eigen organisatie op het gebied van milieubewust handelen. Je kunt deze rol alleen goed vervullen als je in staat bent effectief met jouw collega's en leidinggevenden te communiceren. In dit onderdeel wordt daarom geoefend in het opstellen en houden van presentaties, het voeren van een adviesgesprek, het aanspreken van collega's en het leiden van een vergadering.

Onderdeel 11. Schrijven en presenteren van een verbeterplan (10 uur)

In dit onderdeel schrijf je een verbeterplan en presenteert dit eerst aan de deelnemers en aansluitend aan jouw collega's in de eigen organisatie. De opgedane ervaringen worden gepresenteerd in een zogenaamde 'terugkomdag'.

5. Voor wie is de opleiding bedoeld?

Deze opleiding is ontwikkeld voor medewerkers in de maritieme sector die affiniteit hebben met duurzaamheid en milieu. Uitgangspunt is dat de deelnemers een MBO-niveau diploma hebben of een gelijkwaardig werk- en denkniveau.

6. Programmering

Dag	Blok 1. De mariene omgeving	Onderwerp	Uren ¹
1	Introductie	Intro, kennismaking, leerdoelen	2
	Oceanografie en mariene ecologie	Duurzaamheid, ecosysteemdiensten, ecologische cases	4
		Uitdelen + toelichten eindopdracht blok 1	
2	Oceanografie en mariene ecologie	De rijke zee - biodiversiteit Wat leeft er in het mariene milieu: plankton, vissen, bodemdieren, zeezoogdieren en vogels	4
	Wet- en regelgeving voor kust en zee	Nationaal en internationaal recht	2
3	Oceanografie en mariene ecologie	Mariene Ecologie, relaties tussen organismen en met de omgeving Regionaal gebied: Noordzee	4
	Milieu problemen op zee	Verstoringen mariene ecosystemen	2
4	Oceanografie en mariene ecologie	Regionaal Gebied: Waddenzee Regionaal Gebied: Tropische gebieden	4
	Wet- en regelgeving voor kust en zee	Nationaal en internationaal recht	2
5	Oceanografie en mariene ecologie	Regionaal Gebied: Poolgebieden Regionaal gebied: Diepzee Kwetsbaarheid van organismen en gebieden	4
	Milieu problemen op zee	Verstoringen mariene ecosystemen	2
	Blok 2. Gebruikers van de mariene omgeving	Onderwerp	Uren
6	Introductie	Ruimtelijk beslag Noordzee, trends, stakeholders, regelgeving	2
		Uitdelen + toelichten eindopdracht blok 2	
	Waterbouw en Aquacultuur	Vormen van baggeren, kenmerken aquacultuur, regels	2
		Milieuvraagstukken + maatregelen	2
7	Scheepvaart	Typen schepen, Nederlandse scheepvaart, regelgeving	4
		Milieuvraagstukken + maatregelen	2
8	Visserij	Soorten en typen visserij, regelgeving	4
		Milieuvraagstukken + maatregelen	2
9	Olie en Gas	Vormen van olie en gaswinning, regelgeving	4
		Milieuvraagstukken + maatregelen	2
10	Windmolenparken	Kenmerken windmolenbouw/gebruik, regelgeving	4
		Milieuvraagstukken + maatregelen	2
Dag	Blok 3. Duurzaam omgaan met mariene omgeving	Onderwerp	Uren
11	Introductie	De rol van adviseur in een maritieme organisatie	1
	De organisatie	Opbouw organisatie, bedrijfscultuur, taakverdeling, overleg, besluitvorming	4
		Uitdelen + toelichten SWOT analyse/verbeterplan	1
12	De adviseur	Interne/externe communicatie, formele en informele communicatie, communicatiemiddelen	6
13	SWOT analyse	SWOT analyse, presentatietechnieken	6
14	Presentatie uitkomst SWOT analyse	Bespreking knelpunten, schrijven van een verbeterplan	6
15	Verbeterplan	Presenteren verbeterplan, adviesgesprek	6

¹ klokuren

7. Werkwijze

De opleiding omvat 15 lesdagen van 6 uur. Ter voorbereiding van de lesdagen lees je relevante literatuur.

Blok 1 wordt afgerond met een theorieopdracht, waarin je aan de hand van een gebiedsbeschrijving laat zien dat je de behandelde leerstof kunt toepassen.

Blok 2 wordt afgerond met een praktijkopdracht waarin je beschrijft hoe jouw sector bijdraagt aan verduurzaming van de mariene sector.

Blok 3 wordt afgesloten met het schrijven van een verbeterplan met betrekking tot milieubewust handelen in je eigen organisatie. Je presenteert dit verbeterplan in je eigen organisatie. De uitkomsten van het verbeterplan verwerk je in een eindverslag.

8. Studielast

De totale studielast bedraagt circa 120 uur, waarvan 90 contacturen.

9. Afsluiting en doorstroming

Aan het einde van de opleiding ontvang je een 'certificaat voor deelname' als jij:

1. 80 % van de cursusdagen aanwezig is geweest.
2. De theorieopdracht behorende bij blok 1 met een voldoende hebt afgesloten (bijlage 2).
3. De praktijkopdracht behorende bij blok 2 met een voldoende hebt afgesloten (bijlage 3).
4. Het verbeterplan (blok 3) in de eigen organisatie hebt gepresenteerd en de uitkomsten in een eindverslag hebt uitgewerkt. (bijlage 4).

Het is mogelijk om blokken 1, 2 en 3 apart te volgen. In dat geval ontvang je bij het voldoende afsluiten van de bijbehorende opdrachten een 'certificaat voor deelname' voor de onderwerpen uit deze blokken.

Deze opleiding biedt de mogelijkheid door te stromen naar de HBO opleiding Kust en Zee management bij Van Hall Larensteijn.

BLOK 1

MARIENE OMGEVING

INTRODUCTIE BLOK 1. MARIENE OMGEVING

In Blok 1 wordt de cursist kennis bijgebracht van de ecologie van de zee. Welke planten en dieren leven er in de zee en hoe zit het ecosysteem in elkaar? Wat zijn de kenmerkende verschillen tussen een randzee (zoals de Noordzee), een tropisch koraalrif en andere ecosystemen? Wat zijn de gevoeligheden van Arctische gebieden ten opzichte van andere gebieden? En wat betekent een gezonde zee voor de mensheid?

Begrip hierover is nodig om een analyse van duurzaam gebruik te kunnen maken en bewust te worden van de mogelijke effecten die menselijk handelen op ecosystemen heeft.

Dag 1: De zee en mijn werk

Het begrip duurzaamheid wordt geïntroduceerd en geïnventariseerd wordt welke rol dit begrip speelt in het eigen werkterrein. Daarnaast worden de gebruikers en belanghebbenden van de Noordzee genoemd en welke actuele (duurzaamheids-) issues er spelen.

Dag 2: De rijke zee

Een introductie wordt gegeven van het begrip biodiversiteit en van het plant- en dierleven in zee met hun onderlinge relaties. Ook hun gevoeligheid voor verstoring komt beknopt aan bod. Onder de microscoop wordt plankton bekeken.

Dag 3: Mariene biologie

Voedselketens en –netwerken worden behandeld als ook verschillende regionale ecosystemen, zoals getijdengebieden, tropische gebieden, diepzee en poolgebieden. Speciale aandacht is er voor het ecosysteem van de Noordzee.

Dag 4: Waddenzee

De ontstaansgeschiedenis en de fysische en unieke (ecologische) waarden van het gebied komen aan bod en tijdens een excursie tastbaar gemaakt.

Dag 5: Andere regionale gebieden

De belangrijkste kenmerken, kwetsbaarheden en gebruiksfuncties van verschillende gebieden worden behandeld. Het gaat om poolgebieden, tropische gebieden en de diepzee.

De opgedane kennis wordt getoetst aan de hand van een eindopdracht. Hiervoor worden twee presentaties voorbereid. Eén presentatie gaat in op een verdieping in een bepaald gebied/ecosysteem (fysieke en ecologische kenmerken, gebruik, gevoeligheden), de andere presentatie over een geselecteerde (plant of dier)soort (karakterisering, rol in ecosysteem, kwetsbaarheid).

LESDAG 1

De zee en mijn werk

Lesdag 1. De zee en mijn werk

1. Onderwerpen

De lesdag start met een kennismaking met elkaar en met het programma. Hierbij wordt stilgestaan bij jouw persoonlijke interesses en leerdoelen. Daarna volgen inleidingen over leven op zee (film) en duurzaam werken op zee. Ook wordt aandacht besteed aan de belangrijkste gebruikers van de mariene omgeving en actuele ecologische cases die in de Noordzee spelen.

Aan het einde van de lesdag ontvang je de eindopdracht voor blok 1 en licht de docent deze toe.

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. Jouw deelname aan deze opleiding te motiveren.
2. Een praktische invulling te geven aan het begrip duurzaamheid als een evenwicht tussen ecologische natuurwaarden, winstgevendheid van bedrijven, sociale aspecten waaronder maatschappelijk draagvlak.
3. Uit te leggen waarom nadenken over 'duurzaamheid' tegenwoordig een relevant onderdeel is binnen elk werkveld.
4. Enkele actuele ecologische cases te noemen die spelen in de Noordzee door persoonlijke en zakelijke interesses / aandachtsvelden te verwoorden.
5. De gebruikers van de Noordzee alsmede een aantal specifieke kenmerken te noemen.
6. Te beschrijven waarom een gezonde zee van algemeen belang is voor de hele mensheid.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel "Duurzaam werken op zee" aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.

Plannen en organiseren (6)

- Stelt concrete doelen en stelt prioriteiten voor zichzelf en anderen.

Samenwerken (7)

- Reageert actief en op een constructieve wijze op ideeën van anderen
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van anderen
- Betrekt anderen actief bij het gesprek

4. Programma

Docenten: Robbert Jak (IMARES) en Marieke Verweij (ProSea)

Wanneer	Wat	Wie	Werkvorm
9.00 – 9.30	Welkom, introductie cursus	Jak en Verweij	Groepsgesprek
9.30 – 10.30	Kennismaking cursisten: persoonlijke motivatie en werkveld	Verweij	Workshop 1
10.30 – 10.50	Pauze		
10.50 – 11.20	Maken van overzicht gebruikers in de Noordzee	Jak	Groepsgesprek
11.20 – 12.00	Film over leven in de zee	Jak en Verweij	Demonstratie
12.00 – 13.00	Lunchpauze		
13.00 – 13.20	Nabespreking film: vragen en opmerkingen	Jak en Verweij	Groepsgesprek
13.20 – 14.00	'Duurzaamheid' – wat en waarom?	Verweij	Hoorcollege
14.00 – 15.00	Zee-onderwerpen in het werkveld, persoonlijke en zakelijke interesses: top 5 voorbereiden (met koffie) en presenteren	Verweij	Workshop 2
15.00 – 15.45	Ecosysteemdiensten: belang van gezonde zeeën	Jak	Hoorcollege
15.45 – 16.00	Afsluiting en toelichten theorie opdracht voor dag 10 (studenten kiezen een ecologische 'case' uit een lijst van mogelijke onderwerpen)	Jak en Verweij	Instructie docent

Opdracht 1. Kennismakingsworkshop

Deel B - 40'

- 20' Maak tweetallen en interview elkaar (vragenlijst hieronder - 10' per persoon). Maak notities van de antwoorden van de ander.
- 20' plenair de ander aan de groep voorstellen.

Vragen (deel B):

1. Wie ben je, waar werk je en wat doe je precies?
 - a. ...

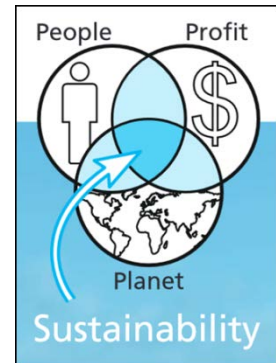
2. Wat komt er bij je op als je de titel van deze cursus hoort: 'duurzaam werken op zee'?
 - a. ...

3. Persoonlijke motivatie: waarom doe je mee aan deze cursus?
 - a. ...

4. Wat verwacht je van deze cursus?
 - a. ...

Opdracht 2. Workshop ‘zee-onderwerpen in het werkveld’

- **30'** voorbereiding in 2 groepen van 3 cursisten:
 maak samen een **top 5** over zee-onderwerpen (en/of duurzaamheidsvraagstukken)
 - Begin met een brainstormsessie: schrijf alle onderwerpen op waar u meer van zou willen weten / gefrustreerd over bent / u zich zorgen over maakt
 - Dit kunnen onderwerpen zijn die u tegen komt in het eigen werkveld of waar u persoonlijk geïnteresseerd in bent
 - Selecteer uit de lijst aan onderwerpen de belangrijkste 5, zet ze in een ‘top 5’ met de belangrijkste bovenaan en beschrijf waarom deze onderwerpen in de top 5 zijn beland
 - Schrijf de top 5 + uitleg (waarom) op een flip over
 - Kies een presentator uit
- **30'** Presentaties en plenaire bespreking van de top 5-en.

Volgorde	Onderwerp	Waarom op deze plek?
1		
2		
3		
4		
5		

LESDAG 2

De rijke zee

Lesdag 2. De rijke zee

1. Onderwerpen

De lesdag start met een introductie van het begrip 'Biodiversiteit'. Hierna besteedt de docent aandacht aan zaken als plankton, vissen, bodemdieren, zeezoogdieren en vogels. Waar leven ze, wat eten ze, hoe zien ze er uit, hoe is de levenscyclus?

's Middags volgt een excursie (vaartocht) op de Waddenzee, waarin de docent de biodiversiteit in de Waddenzee laat zien.

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. Het begrip "biodiversiteit" uit te leggen.
2. Het belang van biodiversiteit toe te lichten.
3. De biodiversiteit van de Waddenzee/Noordzee te beschrijven.
4. Het functioneren van de basale dier- en plantenleven te beschrijven.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze cursusdag komen de volgende competenties uit het profiel "Duurzaam werken op zee" aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken

4. Programma

Docent: Robbert Jak (IMARES)

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 uur	Terugblik op vorige lesdag	Groepsgesprek
9.10 uur	Toelichting op het programma	Instructie docent
9.20 uur	Wat is biodiversiteit? Schets van de soortenrijkdom in zee en oceaan	Instructie docent
10.00 uur	Watermonsters plankton, bespreken functies	Demonstratie
10.45 uur	Pauze	
11.00 uur	Van garnalen tot vis	Instructie docent
12.00 uur	Lunch + voorbereiding excursie	
13.00 uur	Benoemen en classificeren van gevangen organismen Wat maakt deze dieren kwetsbaar?	Excursie
16.00 uur	Terugkomst en afsluiting	Groepsgesprek

LESDAG 3

Mariene ecologie

Lesdag 3. Mariene ecologie

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Relaties tussen organismen: voedselketens en voedselwebben.
- Relaties tussen organismen en hun omgeving: ecosystemen.
- Het verschil tussen open oceanen en kustgebieden.
- Introductie verschillende regionale ecosystemen (kort overzicht – intergetijdengebieden, tropische, poolgebieden, diepzee).
- De Noordzee, inclusief de verschillende ecologische zones (duinen, strand, surf, kust, offshore).

's Middags staat een excursie gepland over de duinen en het strand.

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. Basale mariene ecologische processen te beschrijven.
2. Uit te leggen hoe het leven in zee begint en eindigt met de kleinste organismen (phytoplankton en bacteriën).
3. Meerdere fysieke verschillen te noemen tussen open oceanen en kustgebieden, alsook de gevolgen daarvan voor het zeeleven.
4. Een aantal regionale mariene ecosystemen te noemen (wereldwijd).
5. Het regionale ecosysteem van de Noordzee te beschrijven.
6. Uit te leggen waarom de Noordzee zo productief is.
7. Een voorbeeld van een voedselketen in de Noordzee te benoemen.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analyseren (1)

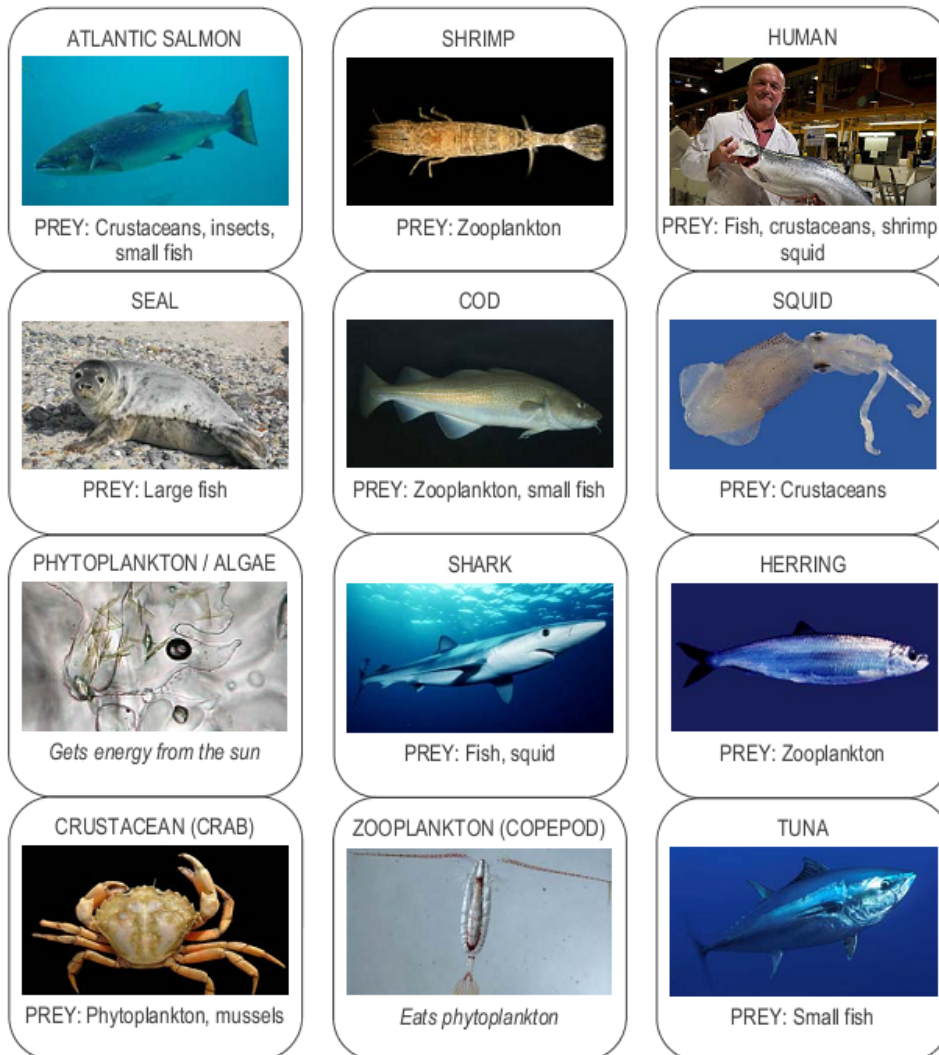
- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

4. Programma

Docent: Marieke Verweij (ProSea)

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 – 9.15	Welkom, terugblik dag 2, intro dag 3	Instructie docent en groeps gesprek
9.15 – 10.30	Mariene ecologie (I) Voedselketens, voedselwebben en ecosystemen	Hoorcollege + interactieve opdracht
10.30 – 10.50	Pauze	
10.50 – 11.30	Mariene ecologie (II) Verschil tussen open oceanen en kustgebieden	Werkcollege
11.30 – 12.00	Intro: verschillende regionale ecosystemen	Hoorcollege + filmpjes
12.00 – 13.00	Lunchpauze	
13.00 – 13.45	Theorie Noordzee: duinen, strand en zee	Hoorcollege
13.45 – 14.00	Busreis naar Noordzee / excursielocatie	
14.00 – 15.45	Excursie Noordzee: duinen, strand en zee	Veldexcursie
15.45 – 16.00	Afsluiting (terugreis met bus)	Instructie docent

Opdracht 1. Voedselweb Atlantische Oceaan

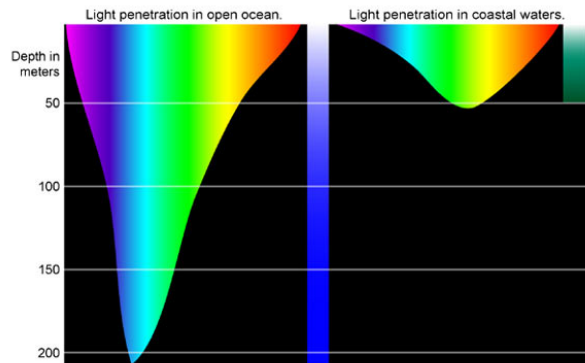
In twee groepen

- Plak de plaatjes op een A3 vel in een voedselweb-structuur: wie wordt door wie gegeten?
- Jullie krijgen 5 minuten de tijd
- Wie komt het verst..?

Opdracht 2. Verschillen tussen open oceanen en kust-zeeën

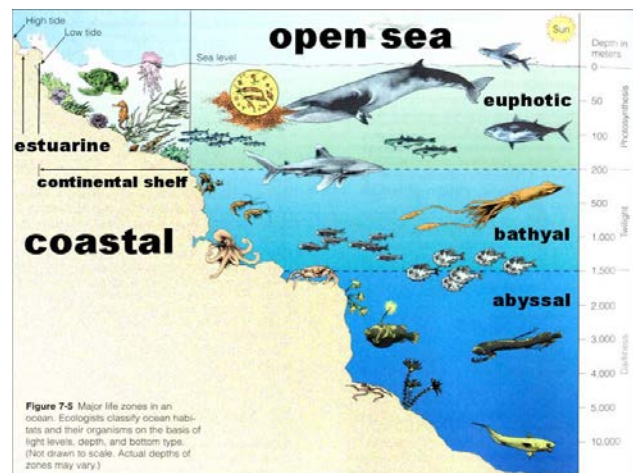
We hebben zojuist gezamenlijk een lijstje gemaakt van fysische verschillen tussen open oceanen en kust-zeeën, waaronder:

- **Zonlicht** (in kust-zeeën tot 50 m diep / in open oceaan tot 200 m diep)
- **Voedingsstoffen** (veel in kust-zeeën / weinig in open oceanen)
- **Turbulentie** (kust-zeeën: veel stroming / open oceanen: niet veel beweging)

Maak twee groepen van twee personen. Een kiest de open oceaan, de ander de kustzee. Schrijf 'het verhaal van...' Wat zijn de consequenties van bovenstaande fysische verschillen voor:

1. **Vorm van fytoplankton?**
2. **Hoogte van primaire productie?**
3. **Lengte van de voedselketen?**
 - Hoeveel stappen zijn er nodig om van fytoplankton naar tonijn te komen?
 - Hoeveel kilo fytoplankton is er nodig om 1 kilo tonijn te produceren?

Hint: de hoeveelheid anorganische voedingsstoffen (zoals stikstof, fosfaat, nitraat en ijzer) is verreweg de grootste limiterende factor voor fytoplankton

LESDAG 4

Waddenzee

Lesdag 4. Waddenzee

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Getijdengebieden
- Werelderfgoed Waddenzee
- Bodemorganismen

's Middags staat een excursie gepland bij Ecomare op Texel en komen de onderwerpen terug die 's morgens zijn behandeld.

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. Uit te leggen waarom er een tweemaal daags getij in de Waddenzee is.
2. Toe te lichten wat de geologische ontwikkeling van de Waddenzee in de afgelopen paar duizend jaar is geweest.
3. Uit te leggen wat de 'wereldwijd unieke waarden' van Werelderfgoed Waddenzee zijn.
4. Uit te leggen wat 'primaire productie' is.
5. Uit te leggen waarom de primaire productie in de Waddenzee zo hoog is.
6. Een aantal organismen te noemen die in de wadbodem leven.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel "Duurzaam werken op zee" aan bod:

Analyseren (competentie 1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.

4. Programma

Docent: Martin Baptist (IMARES) en Arthur Oosterbaan (ECOMARE)

Wanneer	Wat	Docent	Werkvorm
9.00 – 9.10 uur	Intro mensen en natuur Waddenzee	Baptist	Fotocollege
9.10 – 9.20 uur	Het getij	Baptist	Hoorcollege met video
9.20 – 9.30 uur	Het ontstaan van de wadden	Baptist	Hoorcollege met video
9.30 – 10.00 uur	Waddenzee Werelderfgoed	Baptist	Hoorcollege met video
10.00 – 10.15 uur	Pauze		
10.15 – 10.25 uur	Primaire productie in de Waddenzee	Baptist	Hoorcollege
10.25 – 11.00 uur	Bodemorganismen	Baptist	Hoorcollege
11.00 – 11.30 uur	Vertrek naar Mokbaai		
11.30 – 13.00 uur	Veldexcursie Mokbaai	Baptist	Veldexcursie
13.00 – 13.30 uur	Vertrek naar Ecomare		
13.30 – 15.50 uur	Ecomare	Oosterbaan	
15.50 – 16.00 uur	Huiswerkopdracht + afsluiting	Baptist	Instructie docent

LESDAG 5

Andere regionale gebieden

Lesdag 5. Andere regionale gebieden

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Poolgebieden.
- Tropische gebieden.
- Diepzee.
- Kwetsbaarheid van individuele soorten (wat maakt een soort gevoelig, waar ligt dat aan?).
- Kwetsbaarheid en herstel van de verschillende regionale systemen.
- Menselijke invloeden op ecosystemen en veranderingen in ecosystemen.

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De belangrijkste kenmerken van de verschillende regionale gebieden te benoemen.
2. De kwetsbaarheid van de verschillende regionale gebieden uit te leggen.
3. De belangrijkste kenmerken van het leven in de diepzee te beschrijven.
4. Het regionale gebied te beschrijven waarin hij werkzaam is.
5. Twee kwetsbare organismes in het eigen werkgebied te noemen en uit te leggen waarom juist deze organismes kwetsbaar zijn.
6. De invloed van het menselijk handelen op het mariene milieu te omschrijven.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel "Duurzaam werken op zee" aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.

4. Programma

Docenten: Robbert Jak (IMARES)
en Marieke Verweij (Prosea)

Wanneer	Wat	Wie	Werkvorm
9.00 uur	Terugblik op vorige cursusdag	Verweij	Groepsgesprek
9.10 uur	Toelichting op het programma	Verweij	Instructie docent
9.20 uur	Tropische gebieden	Verweij	Instructie docent Instructiefilm
11.00 uur	Pauze		
11.15 uur	Poolgebieden	Van den Heuvel	Instructiefilm
12.15 uur	Lunch		
13.00 uur	Vervolg Poolgebieden	Van den Heuvel	Instructie docent
14.00 uur	Diepzee	Jak	Instructie docent
14.45 uur	Pauze		
15.00 uur	Verschillen tussen gebieden en kwetsbaarheid	Jak	Groepsgesprek

BLOK 2

GEBRUIKERS VAN DE MARIENE OMGEVING

INTRODUCTIE BLOK 2. GEBRUIKERS VAN DE MARIENE OMGEVING

Het wordt steeds drukker op de Noordzee. Olie en gasplatforms, windmolens, drukke scheepvaartroutes, visserij, zandwinning, pilotprojecten voor kweek van zeewier. Voor steeds meer menselijke activiteiten moet een plek op zee gevonden worden. Indien mogelijk, zonder de natuurwaarden van de zee aan te tasten. De Noordzee is namelijk ook het grootste natuurgebied van Nederland. Dat betekent voor de overheid dat de ruimtelijke planning van activiteiten steeds belangrijker wordt. Voor bedrijven betekent het dat je niet (meer) alleen op zee bezig bent. Er is concurrentie om de schaarse ruimte, er zijn steeds meer regels en sectoren/bedrijven moeten steeds meer rekening houden met andere gebruiksfuncties van de zee, terwijl ook de bescherming van de natuurwaarden steeds belangrijker wordt.

En daar is kennis voor nodig. In deze vijfdaagse maak je kennis met verschillende gebruiksfuncties van de Noordzee en Waddenzee. Je maakt tijdens dit blok nader kennis met de gebruiksfuncties aquacultuur, waterbouw, scheepvaart, visserij, olie en gas en windmolenparken. Hierbij kijken we niet alleen naar welke werkzaamheden worden uitgevoerd, maar ook naar welke rol duurzaamheid in de verschillende bedrijfstakken speelt, wat de grootste milieu uitdagingen zijn en wat de effecten van de activiteiten zijn op het zeemilieu. Waar liggen de uitdagingen om deze activiteiten te verduurzamen en de effecten op het ecosysteem te minimaliseren? Wat zijn de prioriteiten in het beleid? Ook biedt dit blok inzicht in de wijze waarop jij als individu en jouw organisatie als geheel kunt bijdragen aan verduurzaming van de mariene sector.

Na deze 5-daagse kun je:

- Een overzicht geven van de gebruiksfuncties voor de Noordzee en Waddenzee.
- Trends in het gebruik van de mariene omgeving beschrijven.
- En per gebruiksfunctie:
 - Het belang van duurzaamheid aangeven;
 - De belangrijkste milieuaspecten beschrijven;
 - De relevante regelgeving noemen.

De eerste dag beginnen we met een overzicht van het gebruik van de Noordzee en de Waddenzee. Daarnaast kijken we meer algemeen naar de meest belangrijke milieuproblemen waar de zee mee te maken heeft, en naar de verschillende wetten en regels die er zijn om de zee te beschermen. Tot slot behandelen we aquacultuur als eerste gebruiksfunctie.

Dag twee tot en met vijf staan de gebruiksfuncties centraal. De tweede dag gaat over de scheepvaart. Het zuidelijke deel van de Noordzee is een van de drukste scheepvaartroutes ter wereld. We bespreken verschillende typen schepen, waarbij we extra aandacht besteden aan de waterbouw. De derde dag maak je nader kennis met de visserij, van oudsher een belangrijke gebruiksfunctie op de Noordzee. We bespreken de verschillende soorten visserij en belangrijke trends in de visserij op de Noordzee. De vierde dag hebben we het over de olie- en gas sector, over soorten platforms, de verschillende fases van de exploratie en exploitatie. De vijfde en laatste dag hebben we het over de aanleg van windmolenparken op zee.

De kennis die je in dit blok hebt opgedaan, wordt getoetst tijdens de eindopdracht waarin jou wordt gevraagd te beschrijven hoe de verschillende gebruikers werken aan verduurzaming van het gebruik

van de Noordzee en Waddenzee en specifiek aan te geven hoe de sector waarin jij werkt hieraan bijdraagt.

LESDAG 6

Introductie blok 2

Waterbouw en aquacultuur

Lesdag 1. Introductie / waterbouw en aquacultuur

1. Onderwerpen

De docent start met een algemene inleiding (introductie) op het gebruik van de Noordzee. Hierna wordt uitgebreid aandacht besteed aan de volgende twee gebruikers van de Noordzee: waterbouw en aquacultuur. Aan het einde van de lesdag ontvang je de eindopdracht voor blok 2 en licht de docent deze toe.

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Ruimtelijk beslag van de Noordzee, trends in duurzaam werken, stakeholders en regelgeving.
- Introductie waterbouwsector (baggeren, kust- en oeverwerken) en aquacultuur.
- Waterbouwtypen.
- Waterbouw en aquacultuur in Nederland.
- Waterbouw en aquacultuur in de Noordzee en Waddenzee.
- Belangen van de waterbouwsector en aquacultuur als stakeholders (People, Profit, Planet).
- Wijze waarop de waterbouwsector en aquacultuur omgaan met andere gebruikers van de mariene omgeving.
- Wetgeving (internationaal en nationaal).
- Duurzaamheid binnen de waterbouw en aquacultuur.
- Milieuvraagstukken in de waterbouw en aquacultuur.
- Het beleid van een individuele baggeraar (gastlezing).

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De verschillende vormen van waterbouw en aquacultuur te beschrijven en toe te lichten.
2. De Nederlandse waterbouw en aquacultuur te beschrijven.
3. Toe te lichten welke rol waterbouw en aquacultuur spelen in de Noordzee en Waddenzee.
4. Uit te leggen hoe regelgeving voor waterbouw en aquacultuur tot stand komt.
5. Relevante wetgeving te noemen.
6. De actuele ontwikkelingen in de waterbouw en aquacultuur te beschrijven op het gebied van duurzaamheid.
7. De rol te beschrijven die duurzaamheid (3xP) speelt in de waterbouw en aquacultuur.
8. Een overzicht te geven van de belangrijkste milieuvraagstukken in de waterbouw en aquacultuur.
9. Te beschrijven hoe binnen de waterbouw en aquacultuur milieuvraagstukken worden aangepakt.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Houdt de trends en ontwikkelingen in de markt, in de samenleving, in de natuurlijke omgeving en/of het vakgebied bij en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt (in de samenleving)
- onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 uur	Introductie blok 2	Hoorcollege
10.00 uur	Introductie waterbouw en aquacultuur	Hoorcollege
10.30 uur	Pauze	
10.45 uur	Waterbouw en aquacultuur wereldwijd	Opdracht
11.15 uur	Waterbouw en aquacultuur in Nederland	Hoorcollege
11.30 uur	Waterbouw en aquacultuur in de Noordzee en Waddenzee	Workshop Groepsgesprek
11.45 uur	Belangen van de waterbouw en aquacultuur als stakeholder (3xP)	Groepsgesprek
12.00 uur	Lunchpauze	
12:45 uur	Wijze waarop de waterbouw en aquacultuur omgaat met de andere gebruikers van de mariene omgeving	Hoorcollege + groepsgesprek
13.15 uur	Wetgeving (IMO en Nederland)	Opdracht
13.45 uur	Duurzaamheid binnen de waterbouw en aquacultuur	Introductie docent Groepsgesprek
14:15 uur	Milieuvraagstukken in de waterbouw en aquacultuur	Hoorcollege + opdracht
14.45 uur	Pauze	
15.00 uur	Hoe gaat de sector om met milieuvraagstukken?	Workshop
15.20 uur	Hoe gaat een individueel bedrijf om met milieuvraagstukken?	Groepsgesprek
15.45 uur	Uitdelen praktijkopdracht blok 2 + afsluiting	Instructie docent

LESDAG 7

Scheepvaart

Lesdag 7. Scheepvaart

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Introductie op de scheepvaartsector
- Scheepstypen (workshop)
- De scheepvaart in Nederland (theorie)
- Scheepvaart in de Noordzee en Waddenzee (workshop)
- Belangen van de scheepvaartsector als stakeholder (People, Profit, Planet)
- Wijze waarop de scheepvaarsector omgaat met andere gebruikers van de mariene omgeving.
- Wetgeving (IMO en Nederland)
- Duurzaamheid binnen de scheepvaartsector.
- Milieuvraagstukken in de scheepvaart (luchtemissies, enz.)

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De specifieke kenmerken van de scheepvaartsector te beschrijven, zoals:
 - a. Typen schepen
 - b. Het belang van de scheepvaart voor de wereldhandel
2. De Nederlandse scheepvaartsector te beschrijven.
3. De rol van de scheepvaart in de Noordzee en de Waddenzee uit te leggen.
4. Uit te leggen hoe regelgeving voor de scheepvaartsector tot stand komt.
5. Relevante regelgeving te noemen.
6. De actuele ontwikkelingen in de scheepvaart op het gebied van duurzaamheid te beschrijven.
7. De rol te beschrijven die duurzaamheid (3xP) speelt in de scheepvaart.
8. Een overzicht te geven van de belangrijkste milieuvraagstukken in de scheepvaart.
9. Te beschrijven hoe binnen de scheepvaartsector milieuvraagstukken worden aangepakt.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Houdt de trends en ontwikkelingen in de markt, in de samenleving, in de natuurlijke omgeving en/of het vakgebied bij en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt (in de samenleving)
- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 uur	Welkom, terugblik dag 5, intro dag 6	Instructie docent en groepsgesprek
9.15 uur	Introductie scheepvaartsector	Hoorcollege
9.45 uur	Scheepstypen	Opdracht
10:00 uur	De scheepvaart in Nederland	Hoorcollege
10.30 uur	Pauze	
10.45 uur	Scheepvaart in de Noordzee en Waddenzee	Workshop Groepsgesprek
11.00 uur	Belangen van de scheepvaart als stakeholder (3xP)	Groepsgesprek
11:30 uur	Wijze waarop scheepvaart omgaat met de andere gebruikers van de mariene omgeving	Hoorcollege + groepsgesprek
11.45 uur	Wetgeving (IMO en Nederland)	Opdracht
12.15 uur	Lunchpauze	
13.00 uur	Duurzaamheid binnen de scheepvaartsector	Introductie docent Groepsgesprek
13:30 uur	Milieuvraagstukken in de scheepvaart	Hoorcollege + opdracht
14.30 uur	Pauze	
14.45 uur	Hoe gaat de sector om met milieuvraagstukken?	Workshop
15.15 uur	Hoe gaat de individuele reder om met milieuvraagstukken?	Presentatie Groepsgesprek
15.45 uur	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 8

Visserij

Lesdag 8. Visserij

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Introductie in de visserij
- Visserijmethoden
- De visserij in Nederland
- De visserij in de Noordzee en Waddenzee
- Belangen van de visserij als stakeholder (People, Profit, Planet)
- Wijze waarop de visserij omgaat met andere gebruikers van de mariene omgeving
- Wetgeving (IMO en Nederland)
- Duurzaamheid binnen de visserijsector
- Milieuvraagstukken in de visserijsector
- Het beleid van een reder (gastlezing)

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De specifieke kenmerken van de visserij te beschrijven, zoals:
 - Visserijmethoden
 - Soorten schepen
 - Belang van de visserij voor de wereldhandel
2. De Nederlandse visserij te beschrijven.
3. De rol van de visserij in de Noordzee en Waddenzee uit te leggen.
4. Uit te leggen hoe de wetgeving voor de visserij tot stand komt.
5. Relevante wetgeving te noemen.
6. De actuele ontwikkelingen in de visserijsector op het gebied van duurzaamheid te beschrijven.
7. De rol te beschrijven die duurzaamheid (3xP) speelt in de scheepvaart.
8. Een overzicht te geven van de belangrijkste milieuvraagstukken in de scheepvaart.
9. Het probleem van luchtmissies van schepen te beschrijven.
10. Te beschrijven hoe binnen de scheepvaartsector milieuvraagstukken worden aangepakt.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Houdt de trends en ontwikkelingen in de markt, in de samenleving, in de natuurlijke omgeving en/of het vakgebied bij en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt (in de samenleving)
- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent: (ROC Kop van Noord-Holland)

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 uur	Welkom, terugblik dag 6, intro dag 7	Instructie docent en groepsgesprek
9.15 uur	Introductie visserij	Hoorcollege
9.45 uur	Visserijmethoden	Opdracht
10:00 uur	Visserij in Nederland	Hoorcollege
10.30 uur	Pauze	
10.45 uur	Visserij in de Noordzee en Waddenzee	Workshop Groepsgesprek
11.00 uur	Belangen van de visserij als stakeholder (3xP)	Groepsgesprek
11:30 uur	Wijze waarop de visserij omgaat met de andere gebruikers van de mariene omgeving	Hoorcollege + groepsgesprek
11.45 uur	Wetgeving (IMO en Nederland)	Opdracht
12.15 uur	Lunchpauze	
13.00 uur	Duurzaamheid binnen de visserijsector	Introductie docent Groepsgesprek
13:30 uur	Milieuvraagstukken in de visserij	Hoorcollege + opdracht
14.30 uur	Pauze	
14.45 uur	Hoe gaat de sector om met milieuvraagstukken?	Workshop
15.15 uur	Hoe gaat de individuele reder om met milieuvraagstukken?	Presentatie Groepsgesprek
15.45 uur	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 9

Olie en gas

Lesdag 9. Olie en gas

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Introductie olie- en gaswinning;
- Vormen van olie- en gaswinning;
- Olie- en gaswinning in Nederland;
- Olie- en gaswinning in de Noordzee en Waddenzee;
- Belangen van de olie- en gassector als stakeholder (People, Profit, Planet);
- Wijze waarop de olie- en gassector omgaat met andere gebruikers van de mariene omgeving;
- Wetgeving (internationaal en nationaal);
- Duurzaamheid in de olie- en gassector;
- Milieuvraagstukken in de olie- en gassector;
- Het beleid van een olie- en gasbedrijf (gastlezing).

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De verschillende vormen van olie- en gaswinning te beschrijven en toe te lichten.
2. De Nederlandse olie- en gassector te beschrijven.
3. Toe te lichten welke rol olie- en gaswinning speelt in de Noordzee en Waddenzee.
4. Uit te leggen hoe regelgeving voor de olie- en gaswinning tot stand komt.
5. Relevante wetgeving te noemen.
6. De actuele ontwikkelingen in de olie- en gaswinning te beschrijven op het gebied van duurzaamheid.
7. De rol te beschrijven die duurzaamheid (3xP) speelt in de olie- en gaswinning.
8. Een overzicht te geven van de belangrijkste milieuvraagstukken in de olie- en gaswinning.
9. Te beschrijven hoe binnen de olie- en gaswinning milieuvraagstukken worden aangepakt.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Houdt de trends en ontwikkelingen in de markt, in de samenleving, in de natuurlijke omgeving en/of het vakgebied bij en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt (in de samenleving)
- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 uur	Welkom, terugblik dag 7, intro dag 8	Instructie docent en groepsgesprek
9.15 uur	Introductie olie- en gaswinning	Hoorcollege
9.45 uur	Olie- en gaswinning wereldwijd	Opdracht
10:00 uur	Olie- en gaswinning in Nederland	Hoorcollege
10.30 uur	Pauze	
10.45 uur	Olie- en gaswinning in de Noordzee en Waddenzee	Workshop Groepsgesprek
11.00 uur	Belangen van de olie- en gasector als stakeholder (3xP)	Groepsgesprek
11:30 uur	Wijze waarop de olie- en gasector omgaat met de andere gebruikers van de mariene omgeving	Hoorcollege + groepsgesprek
11.45 uur	Wetgeving (IMO en Nederland)	Opdracht
12.15 uur	Lunchpauze	
13.00 uur	Duurzaamheid binnen de olie- en gaswinning	Introductie docent Groepsgesprek
13:30 uur	Milieuvraagstukken in de olie- en gaswinning	Hoorcollege + opdracht
14.30 uur	Pauze	
14.45 uur	Hoe gaat de sector om met milieuvraagstukken?	Workshop

15.15 uur	Hoe gaat een individueel bedrijf om met milieuvraagstukken?	Gastdocent Groepsgesprek
15.45 uur	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 10

Windmolenparken

Lesdag 10. Windmolenpark

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Introductie windenergiesector op zee
- Windenergietypen
- Windenergie in Nederland
- Windenergie in de Noordzee en Waddenzee
- Belangen van de windenergiesector als stakeholder (People, Profit, Planet)
- Wijze waarop de windenergiesector omgaat met andere gebruikers van de mariene omgeving
- Wetgeving (internationaal en nationaal)
- Duurzaamheid binnen de windenergiesector.
- Milieuvraagstukken in de windenergiesector.
- Het beleid van een individueel windenergiebedrijf (gastlezing)

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De verschillende vormen van windenergie te beschrijven en toe te lichten.
2. De Nederlandse windenergiesector te beschrijven.
3. Toe te lichten welke rol windenergie speelt in de Noordzee en Waddenzee.
4. Uit te leggen hoe regelgeving voor windenergie tot stand komt.
5. Relevante wetgeving te noemen.
6. De actuele ontwikkelingen in de windenergie te beschrijven op het gebied van duurzaamheid.
7. De rol te beschrijven die duurzaamheid (3xP) speelt in de windenergiesector.
8. Een overzicht te geven van de belangrijkste milieuvraagstukken in de windenergiesector.
9. Te beschrijven hoe binnen de windenergiesector milieuvraagstukken worden aangepakt.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analyseren (1)

- Probeert problemen of concepten helder te verwoorden.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Houdt de trends en ontwikkelingen in de markt, in de samenleving, in de natuurlijke omgeving en/of het vakgebied bij en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt (in de samenleving).
- onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 uur	Welkom, terugblik dag 9, intro dag 10	Instructie docent en groepsgesprek
9.15 uur	Introductie windenergiesector	Hoorcollege
9.45 uur	Windenergiesector	Opdracht
10:00 uur	Windenergie in Nederland	Hoorcollege
10.30 uur	Pauze	
10.45 uur	Windenergie in de Noordzee en Waddenzee	Workshop Groepsgesprek
11.00 uur	Belangen van de windenergiesector als stakeholder (3xP)	Groepsgesprek
11:30 uur	Wijze waarop de windenergiesector omgaat met de andere gebruikers van de mariene omgeving	Hoorcollege + groepsgesprek
11.45 uur	Wetgeving (IMO en Nederland)	Opdracht
12.15 uur	Lunchpauze	
13.00 uur	Duurzaamheid binnen de windenergiesector	Introductie docent Groepsgesprek
13:30 uur	Milieuvraagstukken in de windenergiesector	Hoorcollege + opdracht
14.30 uur	Pauze	
14.45 uur	Hoe gaat de sector om met milieuvraagstukken?	Workshop

15.15 uur	Hoe gaat een individueel bedrijf om met milieuvraagstukken?	Gastdocent Groepsgesprek
15.45 uur	Afsluiting	Instructie docent

BLOK 3

DUURZAAM WERKEN IN DE MARIENE OMGEVING

INTRODUCTIE BLOK 3. DUURZAAM WERKEN IN DE MARIENE OMGEVING

Inleiding

In dit blok komen de kennis en vaardigheden uit blok 1 en 2 samen en schrijf je een verbeterplan voor de eigen organisatie gericht op verduurzaming van de bedrijfsvoering op zee. Om dit te kunnen neem je kennis van organisatiekundige principes en onderzoek je de wijze waarop jouw organisatie milieubewust en duurzaam handelt. Dit doe je aan de hand van een SWOT analyse (sterkte/zwakte/kansen/bedreigingen). Vervolgens schrijf je een verbeterplan en presenteer je dit aan jouw collega's. Hiermee ontwikkel je competenties die nodig zijn om in de toekomst een adviesrol te kunnen vervullen binnen de eigen organisatie.

Doelstellingen

Aan het einde van blok 3 ben je in staat:

1. De eigen organisatie te typeren aan de hand van de behandelde organisatiemodellen.
2. De rol van de adviseur op het gebied van duurzaam werken te typeren.
3. Een SWOT analyse binnen de eigen organisatie uit te voeren met betrekking tot milieubewust en duurzaam handelen.
4. Een verbeterplan te schrijven met betrekking tot duurzaam werken in de eigen organisatie.
5. Het verbeterplan te presenteren aan het eigen team.

Inhoud

Dag 1. De organisatie

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod: opbouw van de organisatie, primaire en secundaire organisatieprocessen, bedrijfscultuur, taakverdeling, besluitvorming en kwaliteitscyclus.

Dag 2. De adviseur

Tijdens deze lesdag worden de volgende onderwerpen behandeld: bedrijfscommunicatie, interne en externe bedrijfscommunicatie, formele en informele bedrijfscommunicatie. Daarnaast oefen je in het toepassen van luister- en vraagvaardigheden en het afnemen van een interview.

Dag 3. SWOT analyse

Tijdens deze lesdag leer je een vragenlijst op te stellen voor een SWOT analyse. Vervolgens voer je een SWOT analyse uit op het gebied van milieubewust en duurzaam handelen. Dit doe je aan de hand van een voorbeeld case, waarbij je een medecursist interviewt en de verkregen informatie verwerkt in een samenvattend verslag. De uitkomst van deze voorbeeld SWOT analyse presenteer je aan je medecursisten.

Dag 4. Presentatie uitkomsten SWOT

Tijdens deze lesdag presenteer je de uitkomsten van de SWOT analyse, die je in de eigen organisatie hebt uitgevoerd met betrekking tot milieubewust en duurzaam handelen. De feedback van je medecursisten verwerk je in de SWOT analyse.

Daarna werk je een eerste opzet uit van een verbeterplan en oefen je in het voorzitten van een vergadering waarin je dit verbeterplan aan je collega's en direct leidinggevende presenteert.

Dag 5. Verbeterplan

Tijdens deze lesdag werk je een tweede opzet uit van een verbeterplan op het gebied van duurzaam werken binnen de eigen organisatie. Je presenteert deze tweede opzet, vraagt advies aan de docent en medecursisten en verwerkt hun commentaar in het definitieve verbeterplan.

Eindopdracht blok 3

De eindopdracht bestaat uit drie delen:

- A. Je beschrijft aan de hand van een SWOT analyse hoe jouw organisatie bijdraagt aan verduurzaming van de Noordzee en Waddenzee.
- B. Je schrijft een verbeterplan, gericht op verduurzaming van de eigen organisatie.
- C. Je presenteert het verbeterplan aan je teamleden en direct leidinggevende en verwerkt hun commentaar in het definitieve verbeterplan.

LESDAG 11

INTRODUCTIE BLOK 3

DE ORGANISATIE

Lesdag 11. De organisatie

1. Onderwerpen

De docent start met een introductie waarin hij de rol van adviseur op het gebied van duurzaam werken beschrijft. De rest van de lesdag staat de organisatie centraal waarbinnen de cursiste werkzaam is. Aan het einde van dag wordt de eindopdracht (SWOT analyse + verbeterplan) voor blok 3 uitgereikt en door de docent toegelicht.

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Soorten en typen organisaties
- Primaire en secundaire organisatieprocessen
- Organisatieplanning
- Taakverdeling
- Kwaliteitscyclus
- Taken van de coach
- Coachstijlen
- Besluitvorming en zeggenschap

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De eigen organisatie te beschrijven aan de hand van de typologie van Mintzberg.
2. De samenhang tussen organisatiestrategie, -structuur en -cultuur uit te leggen.
3. Het primaire proces en ondersteunende processen in de eigen organisatie te beschrijven.
4. De samenhang tussen bedrijfsplan en deelplannen te beschrijven.
5. Het onderscheid tussen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden te beschrijven.
6. De kwaliteitscyclus (Plan-Do-Check-Act) uit te leggen.
7. De verschillende taken van de coach en toe te lichten.
8. Het model 'Situationeel Coachen' uit te leggen.
9. De fasen van het besluitvormingsproces te noemen.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel "Duurzaam werken op zee" aan bod:

Analytisch vermogen (1)

- Probeert een eenvoudig probleem helder te krijgen.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken in complexe situaties en zoekt naar ontbrekende elementen.
- Verheldert de herkomst van een probleem.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.
- Ziet verbanden in complexe probleemgebieden, ook wanneer die buiten het eigen deskundigheidsgebied liggen.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.
- Kan complexe en abstractie informatie uit verschillende bronnen kernachtig en duidelijk op anderen overbrengen.

Kwaliteitsgerichtheid (3)

- Hanteert hoge kwaliteitsnormen binnen het eigen werk.
- Is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het werk in de eigen afdeling/project.
- Streeft naar verbetering van de kwaliteit van processen in de organisatie.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.
- Houdt de trends van de ontwikkelingen in de markt en/of het vakgebied bij, en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming.
- Treedt zodanig naar buiten dat hiermee het gewenste imago van de organisatie tot stand wordt gebracht.
- Houdt bij zijn aanpak rekening met de concurrentie.
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt.

Organisatiebewustzijn (5)

- Toont zichtbaar betrokkenheid en verbondenheid met de organisatie.
- Werkt voortdurend en in gezamenlijkheid met anderen aan de realisatie van de collectieve ambitie van de instelling.
- Stelt zich op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.
- Is loyaal ten opzichte van collega's en de organisatie.

Plannen en organiseren (6)

- Stelt concrete doelen en stelt prioriteiten voor zichzelf en voor anderen.
- Komt met een plan van aanpak om gesteld doel te bereiken, met duidelijke inschattingen ten aanzien van benodigde tijd, capaciteit en middelen.
- Werkt stap voor stap naar zijn doel toe, ook over een langere periode.
- Brengt activiteiten/ te verrichten taken in kaart die tot het gewenste doel leiden.
- Combineert verschillende en verscheidene werkzaamheden op een effectieve en efficiënte wijze en werkt ordelijk en systematisch.

Samenwerken (7)

- Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen.
- Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door.
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van de ander.
- Betrekt anderen actief bij het gesprek.
- Stimuleert wederzijdse samenwerking tussen individuen en/of groepen binnen de organisatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.

- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 – 9.15	Introductie blok 3	Instructie docent en groepsgesprek
9.15 – 10.00	Soorten en typen organisaties	Hoorcollege + opdracht
10.00 – 10.30	Primaire en ondersteunende processen	Opdracht
10.30 – 10.45	Pauze	
10.45 – 11.00	Organisatieplanning	Hoorcollege + opdracht
11.00 – 11.30	Taakverdeling en taakontwerp	Workshop
11.30 – 12.00	Kwaliteitscyclus	Hoorcollege + groepsgesprek
12.15 – 13.00	Lunchpauze	
13.00 – 13.30	Coachen	Introductie docent Groepsgesprek
13.30 – 13.45	Taken van de coach	Opdracht
13.45 – 14.30	Coachstijlen	Hoorcollege + test
14.30 – 14.45	Pauze	
14.45 – 15.15	Besluitvorming en zeggenschap – theorie	Hoorcollege
15.15 – 15.45	Besluitvorming en zeggenschap – praktijk	Opdracht
15.45 – 16.00	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 12

DE ADVISEUR

Lesdag 12. De adviseur

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Communicatiedoelen
- Communicatiemiddelen
- Vormen van communicatie
- Functies van communicatie
- Interne en externe communicatie
- Formele en informele communicatie
- Luister- en vraagvaardigheden
- Afnemen van een interview

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De vier functies van communicatie te beschrijven.
2. De behoeftepiramide van Maslow uit te leggen.
3. De stakeholders te noemen waarmee de eigen organisatie communiceert.
4. De communicatiestructuur binnen de eigen organisatie te typeren.
5. De communicatiemiddelen binnen de eigen communicatie te beschrijven.
6. De communicatiemiddelen voor de externe communicatie te beschrijven.
7. Het belang van informele communicatie uit te leggen.
8. Een medecursist een interview af te nemen overeenkomstig de behandelde richtlijnen.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analytisch vermogen (1)

- Probeert een eenvoudig probleem helder te krijgen.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken in complexe situaties en zoekt naar ontbrekende elementen.
- Verheldert de herkomst van een probleem.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.
- Ziet verbanden in complexe probleemgebieden, ook wanneer die buiten het eigen deskundigheidsgebied liggen.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.
- Kan complexe en abstractie informatie uit verschillende bronnen kernachtig en duidelijk op anderen overbrengen.

Kwaliteitsgerichtheid (3)

- Hanteert hoge kwaliteitsnormen binnen het eigen werk.
- Is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het werk in de eigen afdeling/project.
- Streeft naar verbetering van de kwaliteit van processen in de organisatie.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.
- Houdt de trends van de ontwikkelingen in de markt en/of het vakgebied bij, en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming.
- Treedt zodanig naar buiten dat hiermee het gewenste imago van de organisatie tot stand wordt gebracht.
- Houdt bij zijn aanpak rekening met de concurrentie.
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt.

Organisatiebewustzijn (5)

- Toont zichtbaar betrokkenheid en verbondenheid met de organisatie.
- Werkt voortdurend en in gezamenlijkheid met anderen aan de realisatie van de collectieve ambitie van de instelling.
- Stelt zich op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.
- Is loyaal ten opzichte van collega's en de organisatie.

Plannen en organiseren (6)

- Stelt concrete doelen en stelt prioriteiten voor zichzelf en voor anderen.
- Komt met een plan van aanpak om gesteld doel te bereiken, met duidelijke inschattingen ten aanzien van benodigde tijd, capaciteit en middelen.
- Werkt stap voor stap naar zijn doel toe, ook over een langere periode.
- Brengt activiteiten/ te verrichten taken in kaart die tot het gewenste doel leiden.
- Combineert verschillende en verscheidene werkzaamheden op een effectieve en efficiënte wijze en werkt ordelijk en systematisch.

Samenwerken (7)

- Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen.
- Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door.
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van de ander.
- Betrekt anderen actief bij het gesprek.
- Stimuleert wederzijdse samenwerking tussen individuen en/of groepen binnen de organisatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 – 9.15	Welkom, terugblik dag 11, intro dag 12	Instructie docent en groeps gesprek
9.15 – 10.00	Bedrijfscommunicatie- inleiding	Hoorcollege + opdracht
10.00 – 10.30	Interne communicatie – theorie	Hoorcollege
10.30 – 10.45	Pauze	
10.45 – 11.30	Interne communicatie - praktijk	Opdracht
11.30 – 12.15	Externe communicatie – theorie en praktijk	Hoorcollege + opdracht
12.15 – 13.00	Lunchpauze	
13.00 – 14.30	Luister- en vraagvaardigheden	Training
14.30 – 14.45	Pauze	
14.45 – 15.45	Interview afnemen	Training
15.45 – 16.00	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 13

SWOT ANALYSE

Lesdag 13. SWOT analyse

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Opstellen vragenlijst voor SWOT analyse
- SWOT analyse
- Interviewen
- Schriftelijk rapporteren
- Presentatietechnieken

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. Vragen te formuleren op het gebied van duurzaamheid.
2. Doel en werkwijze van de SWOT analyse uit te leggen.
3. Een SWOT analyse uit te voeren aan de hand van voorbeeld case.
4. Een medecursist te interviewen.
5. De verkregen informatie te verwerken in een samenvattend verslag.
6. De uitkomst van deze voorbeeld SWOT analyse te presenteren aan medecursisten.
7. Feedback te vragen en te ontvangen overeenkomstig de behandelde richtlijnen.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analytisch vermogen (1)

- Probeert een eenvoudig probleem helder te krijgen.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken in complexe situaties en zoekt naar ontbrekende elementen.
- Verheldert de herkomst van een probleem.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.
- Ziet verbanden in complexe probleemgebieden, ook wanneer die buiten het eigen deskundigheidsgebied liggen.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.
- Kan complexe en abstractie informatie uit verschillende bronnen kernachtig en duidelijk op anderen overbrengen.

Kwaliteitsgerichtheid (3)

- Hanteert hoge kwaliteitsnormen binnen het eigen werk.
- Is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het werk in de eigen afdeling/project.
- Streeft naar verbetering van de kwaliteit van processen in de organisatie.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.
- Houdt de trends van de ontwikkelingen in de markt en/of het vakgebied bij, en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming.
- Treedt zodanig naar buiten dat hiermee het gewenste imago van de organisatie tot stand wordt gebracht.
- Houdt bij zijn aanpak rekening met de concurrentie.
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt.

Organisatiebewustzijn (5)

- Toont zichtbaar betrokkenheid en verbondenheid met de organisatie.
- Werkt voortdurend en in gezamenlijkheid met anderen aan de realisatie van de collectieve ambitie van de instelling.
- Stelt zich op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.
- Is loyaal ten opzichte van collega's en de organisatie.

Plannen en organiseren (6)

- *Stelt concrete doelen* en stelt prioriteiten voor zichzelf en voor anderen.
- Komt met een plan van aanpak om gesteld doel te bereiken, met duidelijke inschattingen ten aanzien van benodigde tijd, capaciteit en middelen.
- Werkt stap voor stap naar zijn doel toe, ook over een langere periode.
- Brengt activiteiten/ te verrichten taken in kaart die tot het gewenste doel leiden.
- Combineert verschillende en verscheidene werkzaamheden op een effectieve en efficiënte wijze en werkt ordelijk en systematisch.

Samenwerken (7)

- Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen.
- Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door.
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van de ander.
- Betrekt anderen actief bij het gesprek.
- Stimuleert wederzijdse samenwerking tussen individuen en/of groepen binnen de organisatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 – 9.15	Welkom, terugblik dag 12, intro dag 13	Instructie docent en groeps gesprek
9.15 – 10.00	Vragen over duurzaam werken op zee	Opdracht
10.00 – 10.30	Doel en werkwijze SWOT analyse	Hoorcollege
10.30 – 10.45	Pauze	
10.45 – 11.30	Uitvoeren SWOT analyse – voorbeeld	Opdracht
11.30 – 12.00	Uitvoeren interview – voorbeeld	Opdracht
12.00 – 12.45	Lunchpauze	
12.45 – 13.30	Uitwerken verslag	Opdracht
13.30 – 14.30	Presentatietechnieken – theorie en praktijk	Hoorcollege + training
14.30 – 14.45	Pauze	
14.45 – 15.45	Presentatie SWOT verslag	Presentatie + groeps gesprek
15.45 – 16.00	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 14

PRESENTATIE

UITKOMSTEN

SWOT ANALYSE

Lesdag 14. Presentatie uitkomsten SWOT analyse

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Verslag SWOT analyse + aanbevelingen
- Een verbeterplan schrijven
- Voorbereiden en voorzitten van een vergadering
- Schrijven van een verbeterplan

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. De uitkomsten van de uitgevoerde SWOT analyse aan je medecursisten te presenteren, overeenkomstig de behandelde richtlijnen.
2. Feedback te vragen en te ontvangen overeenkomstig de behandelde richtlijnen.
3. Knelpunten op het gebied van duurzaam werken te bespreken tijdens het werkoverleg.
4. Een eerste opzet uit te werken van een verbeterplan.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel “Duurzaam werken op zee” aan bod:

Analytisch vermogen (1)

- Probeert een eenvoudig probleem helder te krijgen.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken in complexe situaties en zoekt naar ontbrekende elementen.
- Verheldert de herkomst van een probleem.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.
- Ziet verbanden in complexe probleemgebieden, ook wanneer die buiten het eigen deskundigheidsgebied liggen.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.
- Kan complexe en abstractie informatie uit verschillende bronnen kernachtig en duidelijk op anderen overbrengen.

Kwaliteitsgerichtheid (3)

- Hanteert hoge kwaliteitsnormen binnen het eigen werk.
- Is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het werk in de eigen afdeling/project.
- Streeft naar verbetering van de kwaliteit van processen in de organisatie.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.

- Houdt de trends van de ontwikkelingen in de markt en/of het vakgebied bij, en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming.
- Treedt zodanig naar buiten dat hiermee het gewenste imago van de organisatie tot stand wordt gebracht.
- Houdt bij zijn aanpak rekening met de concurrentie.
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt.

Organisatiebewustzijn (5)

- Toont zichtbaar betrokkenheid en verbondenheid met de organisatie.
- Werkt voortdurend en in gezamenlijkheid met anderen aan de realisatie van de collectieve ambitie van de instelling.
- Stelt zich op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.
- Is loyaal ten opzichte van collega's en de organisatie.

Plannen en organiseren (6)

- Stelt concrete doelen en stelt prioriteiten voor zichzelf en voor anderen.
- Komt met een plan van aanpak om gesteld doel te bereiken, met duidelijke inschattingen ten aanzien van benodigde tijd, capaciteit en middelen.
- Werkt stap voor stap naar zijn doel toe, ook over een langere periode.
- Brengt activiteiten/ te verrichten taken in kaart die tot het gewenste doel leiden.
- Combineert verschillende en verscheidene werkzaamheden op een effectieve en efficiënte wijze en werkt ordelijk en systematisch.

Samenwerken (7)

- Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen.
- Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door.
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van de ander.
- Betrekt anderen actief bij het gesprek.
- Stimuleert wederzijdse samenwerking tussen individuen en/of groepen binnen de organisatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 – 9.15	Welkom, terugblik dag 13, intro dag 14	Instructie docent en groepsgesprek
9.15 – 10.30	Presentatie uitkomsten SWOT analyse	Presentatie + groepsgesprek
10.30 – 10.45	Pauze	
10.45 – 11.30	Presentatie uitkomsten SWOT analyse	Presentatie + groepsgesprek
11.30 – 12.00	Opstellen van een agenda	Opdracht
12.00 – 12.45	Lunchpauze	
12.45 – 14.30	Voorzitten van een vergadering	Training
14.30 – 14.45	Pauze	
14.45 – 15.45	Schrijven van een verbeterplan (eerste aanzet)	Opdracht
15.45 – 16.00	Afsluiting	Instructie docent

LESDAG 15

VERBETERPLAN DUURZAAM WERKEN

Lesdag 15. Presentatie voorbeeld verbeterplan

1. Onderwerpen

Tijdens deze lesdag komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Schrijven van een verbeterplan
- Een verbeterplan presenteren aan collega's
- Adviesgesprek

2. Leerdoelen

Aan het einde van deze lesdag ben je in staat:

1. Een verbeterplan te schrijven overeenkomstig de behandelde richtlijnen.
2. Een concept verbeterplan te presenteren aan je medecursisten.
3. Feedback te vragen en te ontvangen overeenkomstig de behandelde richtlijnen.
4. De adviezen van medecursisten te verwerken in het definitieve verbeterplan.
5. Collega's te adviseren op het gebied van duurzaam werken.

3. Relatie met competentieprofiel

Tijdens deze lesdag komen de volgende competenties uit het profiel "Duurzaam werken op zee" aan bod:

Analytisch vermogen (1)

- Probeert een eenvoudig probleem helder te krijgen.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken in complexe situaties en zoekt naar ontbrekende elementen.
- Verheldert de herkomst van een probleem.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.
- Ziet verbanden in complexe probleemgebieden, ook wanneer die buiten het eigen deskundigheidsgebied liggen.

Communicatie (2)

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.
- Kan complexe en abstracte informatie uit verschillende bronnen kernachtig en duidelijk op anderen overbrengen.

Kwaliteitsgerichtheid (3)

- Hanteert hoge kwaliteitsnormen binnen het eigen werk.
- Is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het werk in de eigen afdeling/project.
- Streeft naar verbetering van de kwaliteit van processen in de organisatie.

Omgevingsbewustzijn (4)

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.
- Houdt de trends van de ontwikkelingen in de markt en/of het vakgebied bij, en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming.

- Treedt zodanig naar buiten dat hiermee het gewenste imago van de organisatie tot stand wordt gebracht.
- Houdt bij zijn aanpak rekening met de concurrentie.
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt.

Organisatiebewustzijn (5)

- Toont zichtbaar betrokkenheid en verbondenheid met de organisatie.
- Werkt voortdurend en in gezamenlijkheid met anderen aan de realisatie van de collectieve ambitie van de instelling.
- Stelt zich op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.
- Is loyaal ten opzichte van collega's en de organisatie.

Plannen en organiseren (6)

- Stelt concrete doelen en stelt prioriteiten voor zichzelf en voor anderen.
- Komt met een plan van aanpak om gesteld doel te bereiken, met duidelijke inschattingen ten aanzien van benodigde tijd, capaciteit en middelen.
- Werkt stap voor stap naar zijn doel toe, ook over een langere periode.
- Brengt activiteiten/ te verrichten taken in kaart die tot het gewenste doel leiden.
- Combineert verschillende en verscheidene werkzaamheden op een effectieve en efficiënte wijze en werkt ordelijk en systematisch.

Samenwerken (7)

- Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen.
- Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door.
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van de ander.
- Betrekt anderen actief bij het gesprek.
- Stimuleert wederzijdse samenwerking tussen individuen en/of groepen binnen de organisatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Sociabiliteit (8)

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

4. Programma

Docent:

Wanneer	Wat	Werkvorm
9.00 – 9.15	Welkom, terugblik dag 14, intro dag 15	Instructie docent en groeps gesprek
9.15 – 10.30	Presentatie concept verbeterplan	Presentatie + groeps gesprek
10.30 – 10.45	Pauze	
10.45 – 11.30	Aanscherpen concept verbeterplan	Opdracht
11.30 – 12.15	Presentatie definitief verbeterplan	Presentatie + groeps gesprek
12.15 – 13.00	Lunchpauze	
13.00– 14.00	Presentatie definitief verbeterplan	Presentatie + groeps gesprek
14.00 – 14.15	Pauze	
14.15 – 14.30	Adviesgesprek – theorie	Hoorcollege
14.30 – 15.45	Adviesgesprek – praktijk	Training
15.45 – 16.00	Afsluiting	Instructie docent

BIJLAGE 1. Profiel “Duurzaam werker op zee”

De medewerker “Duurzaam werken op zee” vervult de volgende twee kerntaken:

1. *Duurzaam werken in de eigen beroepsomgeving.*

De medewerker is bekend met de mariene wet- en regelgeving, de gebruikers van het mariene milieu en de eigen bedrijfsregels en gebruikt deze kennis om tot afgewogen keuzes te komen met betrekking tot het duurzaam handelen.

2. *Adviseren van de organisatie m.b.t. duurzaamheidsvraagstukken.*

De medewerker vervult een adviesrol in de eigen organisatie op het gebied van duurzaam werken. Hij is in staat de kwaliteit van het ‘duurzaam werken’ in de eigen organisatie te analyseren, een verbeterplan uit te werken en dit plan aan collega’s en leidinggevenden te presenteren. Desgevraagd kan de medewerker ook een advies geven over de implementatie van het verbeterplan en een bijdrage leveren aan de kwaliteitsborging.

De medewerker hanteert hierbij een integrale aanpak. Hiermee wordt bedoeld dat hij zijn keuzes voortdurend toetst aan de gevolgen voor de overige gebruikers van het mariene milieu en het mariene milieu als geheel.

Om genoemde taken te kunnen uitvoeren dient de medewerker over de volgende **competenties** te beschikken:

1. *Analytisch vermogen*

Signaleren van problemen, het kennen van belangrijke informatie. Verbindingen leggen tussen gegevens.

Indicatoren:

- Probeert een eenvoudig probleem helder te krijgen.
- Onderscheidt hoofd- en bijzaken in complexe situaties en zoekt naar ontbrekende elementen.
- Verheldert de herkomst van een probleem.
- Ziet verbanden in een complex probleemgebied of situatie.
- Ziet verbanden in complexe probleemgebieden, ook wanneer die buiten het eigen deskundigheidsgebied liggen.

2. *Communicatie*

Structureert ideeën en informatie op zodanige wijze en brengt ze zo over dat de bedoelde essentie bij anderen overkomt en wordt begrepen.

Indicatoren:

- Kan een boodschap duidelijk overbrengen.
- Kan complexe informatie duidelijk weergeven zodat deze aansluit bij één of meerdere doelgroepen.
- Kan complexe en abstractie informatie uit verschillende bronnen kernachtig en duidelijk op anderen overbrengen.

3. *Kwaliteitsgerichtheid*

Stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de geleverde prestaties. Streeft naar voortdurende verbetering van doelstellingen, processen en resultaten.

Indicatoren:

- Hanteert hoge kwaliteitsnormen binnen het eigen werk.
- Is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het werk in de eigen afdeling/project.
- Streeft naar verbetering van de kwaliteit van processen in de organisatie.

4. *Omgevingsbewustzijn*

Laat blijken goed geïnformeerd te zijn over maatschappelijk en politieke ontwikkelingen of andere natuurlijke omgevingsfactoren en deze kennis effectief benutten voor de eigen functie of organisatie.

Indicatoren:

- Onderhoudt contacten die naast de dagelijkse uitvoering van het werk ook in de toekomst van belang kunnen zijn.
- Houdt de trends van de ontwikkelingen in de markt en/of het vakgebied bij, en onderkent de betekenis hiervan voor de onderneming.
- Treedt zodanig naar buiten dat hiermee het gewenste imago van de organisatie tot stand wordt gebracht.
- Houdt bij zijn aanpak rekening met de concurrentie.
- Houdt rekening met de huidige en toekomstige behoeften in de markt.

5. *Organisatiebewustzijn*

Onderkennen van invloed en gevolgen van eigen beslissingen of activiteiten op ander onderdelen van de organisatie.

Indicatoren

- Toont zichtbaar betrokkenheid en verbondenheid met de organisatie.
- Werkt voortdurend en in gezamenlijkheid met anderen aan de realisatie van de collectieve ambitie van de instelling.
- Stelt zich op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.
- Is loyaal ten opzichte van collega's en de organisatie.

6. *Plannen en organiseren*

Op effectieve wijze doelen en prioriteiten bepalen en benodigde acties, tijd en middelen aangeven om de bepaalde doelen te kunnen bereiken.

Indicatoren:

- Stelt concrete doelen en stelt prioriteiten voor zichzelf en voor anderen.
- Komt met een plan van aanpak om gesteld doel te bereiken, met duidelijke inschattingen ten aanzien van benodigde tijd, capaciteit en middelen.
- Werkt stap voor stap naar zijn doel toe, ook over een langere periode.
- Brengt activiteiten/ te verrichten taken in kaart die tot het gewenste doel leiden.
- Combineert verschillende en verscheidene werkzaamheden op een effectieve en efficiënte wijze en werkt ordelijk en systematisch.

7. *Samenwerken*

Bijdragen aan een gezamenlijk resultaat, ook wanneer de samenwerking een onderwerp betreft dat niet van direct persoonlijk belang is.

Indicatoren:

- Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen.
- Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door.
- Houdt rekening met de (mogelijke) inbreng van de ander.
- Betrekt anderen actief bij het gesprek.
- Stimuleert wederzijdse samenwerking tussen individuen en/of groepen binnen de organisatie om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

8. *Sociabiliteit*

Zich zonder moeite onder andere mensen kunnen begeven. Gemakkelijk naar anderen toestappen en zich gemakkelijk in gezelschap mengen.

Indicatoren:

- Stapt gemakkelijk op anderen buiten de eigen afdeling af, indien dit gewenst is voor een goede uitvoering van de eigen taak of in het algemeen belang.
- Is in staat om contact te leggen met een ander; onderhoudt informele relaties met anderen binnen en/of buiten de eigen organisatie.
- Beweegt zich gemakkelijk in een onbekende sociale omgeving, spreekt mensen aan, legt contacten.
- Is in staat onder verschillende omstandigheden en met diverse mensen, afkomstig uit diverse milieus, met verschillende achtergronden contact te leggen.

BIJLAGE 2. Eindopdracht blok 1

Eindopdracht

1. Omschrijving opdracht.
2. Procedure, tijdsplanning en beoordeling.
3. Kies een marien gebied (inclusief vragen).
4. Kies een dier- of plantensoort (inclusief vragen).

1. Omschrijving opdracht

Aan de hand van een gebiedsbeschrijving laat je zien in staat te zijn de verkregen ecologische kennis en inzichten te kunnen toepassen.

In deze opdracht worden de volgende leerdoelen getoetst:

1. De cursist is in staat het belang van een gezonde zee voor de mensheid ('ecosysteemdiensten') uit te leggen.
2. De cursist is in staat de verschillende zeegebieden te beschrijven, de mariene ecologie uit te leggen en actuele mariene ecologische thema's te noemen.
3. De cursist is in staat zijn persoonlijke interesse met betrekking tot 'duurzaam werken op zee' toe te lichten.
4. De cursist kan aan de hand van praktische voorbeelden beschrijven hoe de mens op duurzame wijze gebruik kan maken van de zee.

Je maakt een keuze uit één van de gebieden die worden genoemd in onderdeel 3 (keuzegebied). Je motiveert je keuze en beantwoordt daarna per onderwerp bijbehorende vragen.

Hierna kies je een dier- of plantensoort uit dit gebied. Vervolgens beantwoord je per onderwerp bijbehorende vragen uit onderdeel 4 (keuze dier- of plantensoort)

Je werkt de antwoorden uit in een verslag.

2. Procedure, tijdsplanning en beoordeling.

De eindopdracht wordt tijdens lesdag 1 uitgedeeld en door de docenten toegelicht. Daarna heb je vier lesdagen de tijd om de eindopdracht te maken. Tussentijds kun je voor advies terecht bij de docenten.

De eindopdracht stuur je binnen twee weken na lesdag 5 naar de docent, die hiervoor is aangewezen.

Je hebt de eindopdracht met een voldoende afgerond als je voor onderdeel A (gebiedsbeschrijving) en onderdeel B (soortbeschrijving) samen minimaal 11 punten hebt behaald van de in totaal 18 te behalen punten. In de opdracht is aangegeven hoeveel punten per onderwerp kunnen worden behaald.

3. Kies een gebied (onderdeel A)

Maak een keuze uit één van onderstaande mariene gebieden:

1	Friese Front (Noordzee)
2	Doggersbank (Noordzee)
3	Vlakte van de Raan (Noordzee)
4	Het kanaal (Noordzee)
5	Grient (Waddenzee)
6	Rottumeroog (Waddenzee)
7	Sylt (Waddenzee)
8	Chatham Rise (Diepzee)
9	Mariana Trog (Diepzee)
10	Mid Atlantic Ocean Ridge (Diepzee)
11	Great Barrier Reef NP
12	Koraalriffen van Bonaire
13	Galapagos Eilanden
14	Canarische Eilanden
15	Opwelling gebied in Peru
16	Opwelling gebied in Mauretanie
17	Seas of tip off South Africa
18	Bering Sea
19	Antarctic Peninsula
20	Glacier Bay NP, Alaska
21	Gebied in Black Sea
22	Gebied in Baltic Sea
23	Gebied in Mediterranean Sea

Leg uit waarom je voor dit mariene gebied hebt gekozen.

Beantwoord onderstaande vragen:

Onderwerp	Vraag	Punten
Algemeen	Beschrijf het gebied (ligging, grootte, enz)	1
Fysieke kenmerken	Wat zijn de unieke kenmerken van het gebied? (noem minimaal 3 kenmerken). Waarin onderscheidt het zich fysisch gezien van andere gebieden?	1
Biologische kenmerken	Wat zijn de meest unieke biologische kenmerken van het gebied ? (noem minimaal 3 kenmerken)	1
	Omschrijf de biodiversiteit van het gebied. Noem minimaal 10 verschillende organismen die in het gebied leven.	1
Voedselketen	Benoem een belangrijke voedselketen in het gekozen gebied.	1
Kwetsbaarheid	Wat zijn de belangrijkste producenten, consumenten en predatoren?	1
	Voor welke verstoring is dit gebied kwetsbaar? (noem minimaal 1 verstoring)	1
Gebruiksfuncties	Wat zijn de belangrijkste ecosysteemdiensten van het gebied? (noem minimaal 3 ecosysteemdiensten)	1
Duurzaamheid	Leg uit wat een duurzaam gebruik van dit gebied betekent.	1
Milieuproblemen	Noem twee milieuproblemen die spelen in dit gebied en leg uit wat de gevolgen daarvan voor dit gebied zijn.	1
	Te behalen punten	10

4. Kies een dier- of plantensoort (onderdeel B)

Maak een keuze voor een dier- of plantensoort uit dit gebied en beantwoord bijbehorende vragen:

Onderwerp	Vraag	Punten
Onderbouwing keuze	Waarom heb je voor deze soort gekozen?	1
Levenscyclus	Beschrijf de levenscyclus van de gekozen soort.	1
Voedselketens	Wat is de rol van deze soort in de voedselketen? Wat eet deze soort? Door welke soort wordt het gegeten?	1
	Beschrijf de voedselopname.	1
Distributie	Waar komt de soort voor in het gebied?	1
	Hoe past de soort zich aan aan het gebied waarin het voorkomt? (noem minimaal 2 aanpassingen)	1
Milieuproblemen	Welke milieuproblemen zijn van invloed op deze soort? (noem minimaal twee milieuproblemen)	1
Kwetsbaarheid	Voor welke verstoringen is deze soort kwetsbaar en waarom? (noem minimaal 1 verstoring)	1
	Te behalen punten	8

Bijlage 3. Eindopdracht blok 2

Eindopdracht BLOK 2.

1. Beschrijving opdracht.
2. Procedure, tijdschema, beoordeling.
3. Beantwoord de vragenlijsten (deelopdrachten A en B)

1. Omschrijving opdracht

Blok 2 wordt afgerond met een praktijkopdracht waarin je beschrijft hoe jouw sector bijdraagt aan verduurzaming van de maritieme sector.

In deze opdracht worden de volgende leerdoelen getoetst:

1. Inzicht in de rol die de verschillende sectoren spelen in het gebruik van de Noordzee en Waddenzee.
2. Inzicht in de regelgeving die van toepassing is voor de gebruiker van de Noordzee en Waddenzee.
3. Inzicht in de belangrijkste milieuproblemen en het belang van duurzaamheid per gebruiksfunctie.
4. Inzicht in de rol die duurzaamheid (3xP) speelt in de eigen sector.

De opdracht bestaat uit twee delen:

- A. Beschrijf hoe de verschillende gebruikers bijdragen aan verduurzaming van de Noordzee en Waddenzee.
- B. Beschrijf hoe jouw sector bijdraagt aan verduurzaming van de Noordzee en Waddenzee.

2. Procedure, tijdsplanning en beoordeling.

De praktijkopdracht wordt tijdens lesdag 1 uitgedeeld en door de kerndocent van blok 2 toegelicht. Daarna heb je vijf lesdagen de tijd om de praktijkopdracht te maken. Tussentijds kun je voor advies terecht bij de kerndocent en gastdocenten.

Binnen twee weken na de laatste lesdag stuur jij de praktijkopdracht per mail naar de kerndocent van blok 2.

Binnen twee weken na inlevering van de praktijkopdracht hoor je van de kerndocent of je de praktijkopdracht met een voldoende hebt afgesloten.

Bij een onvoldoende beoordeling krijg je de mogelijkheid aangeboden een aanvullende opdracht te maken. Dit in overleg met de kerndocent.

Je hebt de praktijkopdracht behorende bij blok 2 met een voldoende afgerond als beide deelopdrachten met een voldoende zijn beoordeeld.

Deel A heb je voldoende afgerond als je minimaal 60 punten hebt behaald.

Deel B heb je voldoende afgerond als je minimaal 60 punten hebt behaald.

3. Vragenlijst

Naam cursist:

Werkzaam bij:

Sector:

Deel A. Gebruikers van de Noordzee en Waddenzee

	Vraag	Te behalen punten	Behaald
1	Welke sectoren maken gebruik van de Noordzee en Waddenzee? (Noem minimaal vijf sectoren)	10	
	Antwoord		
2	Wat zijn per sector de belangrijkste kenmerken? (Noem minimaal vier kenmerken per sector, behalve voor de sector waarin jij werkzaam bent. Jouw eigen sector komt aan bod in deel B)	20	
	Sector 1		
	Sector 2		
	Sector 3		
	Sector 4		

	Sector 5		
3	Wat is het belang van duurzaamheid voor de genoemde sectoren?	20	
	Antwoord		
4	Met welke milieuproblemen worden de genoemde sectoren op de Noordzee en Waddenzee geconfronteerd? (Noem minimaal 3 milieuproblemen per sector)	30	
	Antwoord		

5	Welke wetten en regels zijn van voor de sectoren van belang bij het aanpakken van genoemde milieuproblemen op de Noordzee en Waddenzee? (Noem per sector minimaal drie wettelijke bepalingen)	20	
	Antwoord		
	Maximaal te behalen punten	100	
	Behaald	
	Beoordeling		

Deel B. Eigen sector

	Vraag	Te behalen punten	Behaald
1	Met welke stakeholders heeft jouw sector te maken tijdens het gebruik van de Noordzee en Waddenzee? (Noem minimaal vijf stakeholders)	10	
	Antwoord 1. 2. 3. 4. 5.		
2	Welke rol speelt duurzaamheid binnen jouw sector? Waar blijkt dat uit?	10	
	Antwoord		
3	Wat zijn de drie belangrijke trends op het gebied van duurzaamheid voor je eigen sector?	15	
	Antwoord 1. 2. 3.		

4	Hoe gaat jouw eigen sector om met de bij vraag 3 genoemde trends?	15	
5	Wat zijn de vijf belangrijkste wettelijke bepalingen waarmee jouw sector te maken heeft tijdens het gebruik van de Noordzee en Waddenzee?	20	
	<p>Antwoord</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p> <p>4.</p> <p>5.</p>		
6	Met welke milieuvraagstukken heeft jouw sector op dit moment te maken? (Noem minimaal drie vraagstukken)	15	
	<p>Antwoord</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p>		

7	Hoe gaat jouw sector om met de bij vraag 6 genoemde milieuvraagstukken? (Noem per vraagstuk de gekozen aanpak)	15	
	Antwoord		
	Maximaal te behalen punten	100	
	Behaald	
	Beoordeling		

Bijlage 4. Eindopdracht blok 3

Eindopdracht BLOK 3

1. Beschrijving opdracht.
2. Procedure, tijdschema, beoordeling.
3. Voer een SWOT analyse uit. (opdracht A)
4. Schrijf een verbeterplan. (opdracht B)
5. Presenteer het verbeterplan aan je eigen team en leidinggevende. (opdracht C)

1. Omschrijving opdracht

In deze opdracht beschrijf je hoe jouw organisatie bijdraagt aan verduurzaming van de maritieme sector. Dit doe je door het uitvoeren van een SWOT analyse. (sterktes, zwaktes, kansen, bedreigingen)

De uitkomsten van deze SWOT analyse gebruik je om een verbeterplan te schrijven, gericht op verduurzaming van de eigen organisatie. Je presenteert de SWOT analyse en verbeterplan aan je leidinggevende en je team en verwerkt hun commentaar in het definitieve verbeterplan.

In deze opdracht worden de volgende leerdoelen getoetst:

1. Inzicht in de rol die duurzaamheid (People, Planet, Profit) speelt in de eigen organisatie.
2. Analyseren van de eigen organisatie aan de hand van een SWOT analyse.
3. Schrijven van een verbeterplan, gericht op verduurzaming van de eigen organisatie.
4. Presenteren van het verbeterplan aan leidinggevende en teamleden.

De opdracht bestaat uit drie delen:

- D. Beschrijf aan de hand van een SWOT analyse hoe jouw organisatie bijdraagt aan verduurzaming van de Noordzee en Waddenzee.
- E. Schrijf een verbeterplan, gericht op verduurzaming van de eigen organisatie.
- F. Presenteer het verbeterplan aan je leidinggevende en teamleden en verwerk hun commentaar in het definitieve verbeterplan.

2. Procedure, tijdsplanning en beoordeling.

De eindopdracht wordt tijdens lesdag 1 uitgedeeld en door de kerndocent toegelicht. Daarna heb je vijf lesdagen de tijd om de eindopdracht te maken. Tussentijds kun je voor advies terecht bij de kerndocent en gastdocenten.

Binnen twee weken na de laatste lesdag stuur jij de eindopdracht per mail naar de kerndocent van blok 3.

Binnen twee weken na inlevering van de eindopdracht hoor je van de kerndocent of je deze met een voldoende hebt afgesloten.

Bij een onvoldoende beoordeling krijg je de mogelijkheid aangeboden een aanvullende opdracht te maken. Dit in overleg met de kerndocent.

Je hebt de eindopdracht behorende bij blok 3 met een voldoende afgerond als alle drie deelopdrachten met een voldoende zijn beoordeeld.

Deel A heb je voldoende afgerond als je een volledig ingevulde SWOT analyse hebt gepresenteerd aan je kerndocent en je medecursisten.

Deel B heb je voldoende afgerond als je een volledig uitgewerkt verbeterplan hebt gepresenteerd aan de kerndocent en medecursisten.

Deel C heb je voldoende afgerond als je het verbeterplan hebt gepresenteerd aan je leidinggevende en teamleden en het commentaar heb verwerkt in een afsluitend verslag.

3. SWOT analyse (deel A)

Naam cursist:

Werkzaam bij:

Sector:

STERKTE-ZWAKTEANALYSE

Aandachtspunten bij de SWOT analyse

Extern

Hoe gaat jouw sector om met duurzaamheid?

- People (acceptatie door de samenleving)
- Planet (behoud van natuur en milieu)
- Profit (winstgevendheid)

Welke veranderingen en trends zijn er te noemen binnen de eigen sector?

Welke regels zijn van toepassing op jouw eigen sector, waar het gaat om duurzaam werken?

Welke milieuvraagstukken spelen er binnen jouw sector?

Welke van bovenstaande punten zie jij als een KANS voor je eigen organisatie, welke punten als een BEDREIGING? Motiveer je antwoord.

Intern

Hoe duurzaam werkt jouw organisatie, kijkend naar people, planet en profit?

In hoeverre is er binnen jouw organisatie sprake van een goed evenwicht tussen people, planet en profit?

Hoe speelt jouw organisatie in op de actuele veranderingen en trends?

Hoe gaat jouw organisatie om met de huidige regelgeving op het gebied van duurzaam werken?

Hoe gaat jouw organisatie om met milieuvraagstukken?

Welke van bovenstaande punten zie jij als STERKTE en welke punten als ZWAKTE? Motiveer je antwoord.

Vul onderstaande matrix in

	Hulpvol	Schadelijk
Intern	Sterktes:	Zwaktes:
Extern	Kansen:	Bedreigingen:

Beschrijf de gewenste verbeterdoelen:

1.

2.

3.

4.

Presenteer de uitkomsten van de SWOT analyse + verbeterdoelen tijdens lesdag 4 aan je docent en medecursisten. Noteer de op- en aanmerkingen en werk deze uit in maximaal 1 A-4.

Verslag presentatie SWOT aan docenten en medecursisten

4. Verbeterplan (deel B)

In de SWOT analyse heb je verbeterdoelen geformuleerd op het gebied van duurzaam werken in je eigen organisatie.

In deze deelopdracht schrijf je een verbeterplan, gericht op verduurzaming van je eigen organisatie. Je richt je hierbij op verbeterdoelen op organisatieniveau en operationeel niveau. De aanpak van verbeterdoelen op strategisch niveau vallen buiten jouw competentiegebied.

Stel in overleg met de docent de doelen vast voor het verbeterplan.

Werk deze verbeterdoelen verder uit in een verbeterplan.

Beschrijf daarbij per verbeterdoel:

- Verbeteracties
- Tussen- en eindproducten
- Verantwoordelijken
- Tijdsinvestering
- Benodigde middelen (geld, materieel, materiaal)
- Deadlines

Concept 'Plan van aanpak'

Verbeterdoel	Verbeteracties	Tussen/eindproducten	Verantwoordelijke	Uren	Overige middelen	Klaar

Presenteer het concept 'plan van aanpak' tijdens lesdag 5 aan je docent en medecursisten. Noteer de op- en aanmerkingen en werk deze uit in maximaal 1 A-4.

Verslag presentatie concept plan van aanpak aan docent en medecursisten

Verwerk het commentaar van docent en medecursisten in het plan van aanpak.

Tweede concept 'Plan van aanpak'

Verbeterdoel	Verbeteracties	Tussen/eindproducten	Verantwoordelijke	Uren	Overige middelen	Klaar

5. Presentatie verbeterplan aan leidinggevende en teamleden (deel C)

Plan een gesprek met je direct leidinggevende en je team en stuur de SWOT analyse en het verbeterplan vooraf naar betrokkenen toe.

Presenteer de SWOT analyse en het verbeterplan aan je leidinggevende en je teamleden.

Stel vast in hoeverre jullie beelden van de bijdrage van jouw organisatie aan verduurzaming van de maritieme sector overeenkomen dan wel verschillen.

Verwerk de door jouw leidinggevende en collega's genoemde aanvullingen in het definitieve plan van aanpak en stuur dit naar de docent en leidinggevende. Inclusief een toelichting op de aangebrachte wijzigingen en een voorstel voor de daadwerkelijke uitvoering van het verbeterplan.

Verslag presentatie concept plan van aanpak aan leidinggevend en collega's

Definitieve Plan van aanpak

Verbeterdoel	Verbeteracties	Tussen/eindproducten	Verantwoordelijke	Uren	Overige middelen	Klaar

